

Філімонова Ю.О.,
студентка 6 курсу, 5 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто основні тенденції економічної злочинності в Україні. Акцентовано увагу на змінах в детермінаційному комплексі сучасної економічної злочинності.

Ключові слова: економічна злочинність, детермінація, політичні детермінанти, соціальні детермінанти.

Аннотация. В тезисах рассмотрены основные тенденции экономической преступности в Украине. Акцентировано внимание на изменениях в детерминационном комплексе современной экономической преступности.

Ключевые слова: экономическая преступность, детерминация, политические детерминанты, социальные детерминанты.

Summary. The main trends of economic crime in Ukraine are considered in the theses. The attention is focused on the changes in the determination complex of modern economic crime.

Key words: economic crime, determination, political determinants, social determinants.

Розвинена економіка є базисом існування будь-якої держави. Інфляція, занепад виробництва, втрата робочих місць у зв'язку із пандемією, низький рівень життя населення призводить до зростання злочинності, у тому числі й економічної. Протидія економічній злочинності є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави на шляху до розбудови країни європейського зразка. Проте вдосконалення кримінологічного забезпечення даної сфери неможливе без аналізу сучасних тенденцій економічної злочинності в Україні. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомо-

ги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [3].

Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [4, с. 1297]. У сучасному суспільстві Інтернет простір став невід'ємною сферою життя та діяльністю величезної кількості людей. Споживач мережі може мати псевдонім або електронну ідентифікацію особистості, відмінну від його реальної ідентифікації [5, с. 206]. Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упровадження інновацій [6, 169].

Розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій не лише спрощує повсякденне життя пересічних громадян, а й відкриває нові можливості для злочинців. Серед тенденцій економічної злочинності останнім часом спостерігається збільшення кількості кримінальних посягань, вчинених із використанням комп'ютерних технологій. Так, привласнення або розтрата майна у банківських установах вчиняється шляхом внесення неправдивих відомостей в автоматизовані системи обробки інформації. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, вчиняється з можливістю використання комп'ютерних технологій у банківській та фінансовій системах, тому такий злочин ще можуть називати «кібервідмивання грошей». Крім того, останнім часом набувають популярності криптовалюти як засіб платежу. Система блокчейн надає змогу проводити численні операції у найкоротший строк, у будь-якому куточку світу, анонімно та без сторонніх втручань, а неврегульованість статусу криптовалюти на законодавчому рівні призводить до її використання у злочинах у сфері економіки та корупційних схемах. Небезпечність використання комп'ютерних технологій для вчинення економічних злочинів полягає в тому, що значно спрощується сам процес їх

скоєння, відкриваються нові можливості для маскуванню слідів злочинів.

Крім того, спостерігаються зміни і в детермінаційному комплексі сучасної економічної злочинності в Україні. Останніми роками особливістю детермінант цього виду злочинності є помноження негативних тенденцій в економіці на політичні та соціальні проблеми. Так, економічна криза та низька інвестиційна привабливість України тягне за собою відтік капіталів, рецесію економічного розвитку, відсутність можливостей для реструктуризації проблемних секторів економіки. Ці фактори, у свою чергу, живлять підґрунтя для безробіття [1 с. 246].

Крім того, до традиційних соціальних детермінант, пов'язаних із низьким рівнем життя населення, також додається проблема соціальної незахищеності внутрішньо переміщених осіб із східних регіонів України. Відсутність послідовної соціальної політики держави з цього питання призводить до того, що такі особи долучаються до незаконної економічної діяльності.

Однак найбільш масштабними економічними злочинами, є ті злочини, які вчиняються у вищих ешелонах влади представниками української еліти. На думку Б.М. Головкина, основною детермінантою злочинності у сфері економіки слід визнавати непослідовну, а часом і відверто суперечливу політику держави щодо регулювання економічних відносин. Останнє здійснюється не в загальносуспільних інтересах, а в інтересах окремих корпоративно-бюрократичних структур, кланів, що по-суті монополізували національні ринки товарів і послуг, зосередили у своїх руках вирішальну масу активів та ресурсів і, використовуючи корумповані зв'язки із держслужбовцями, роками розкрадають бюджетні кошти, привласнюють національне багатство [2 с. 131].

Ми погоджуємося з цією думкою і вважаємо, що зрощування олігархічних кланів із представниками державно-управлінського апарату призводить до того, що політичні і правові фактори є основними детермінантами економічної злочинності в Україні. Зосередження провідних секторів економіки в руках невеликої групи людей відкриває можливості для ухвалення ситуативних нормативно-правових актів, законів для «конкретних людей» або під

конкретні галузі економіки, що в свою чергу призводить до появи суперечностей, прогалин та шляхів обходу закону.

Отже, сучасні тенденції економічної злочинності в Україні обумовлені низькою факторів, що носять економічний, політичний та соціальний характер. Встановлені тенденції економічної злочинності мають бути враховані при розробці заходів протидії цьому виду злочинності задля забезпечення економічної безпеки держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бесчастний В. Кримінологічний аналіз сучасних тенденцій злочинності в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 245-250.
2. Головкин Б.М. Поняття злочинності у сфері економіки / Б.М. Головкин // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 128–133. – URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_24.pdf.
3. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020
4. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.
5. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України / О. В. Таволжанський // Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. – Харків, 2020. – С 203–208.
6. Головкин Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Таволжанський О.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ЗЛОЧИНЦІ І ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНІВ

*XX Всеукраїнська наукова конференція з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених*

м. Харків, 16 листопада 2020 р.

Харків
«Юрайт»
2020

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
к.ю.н., доц. С. Ю. Лукашевич;
к.ю.н., доц. О. В. Таволжанський;
к.ю.н. К. С. Остапко

Злочинці і жертви злочинів : матеріали XX Всеукр. наук. конф.
З 68 з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених,
м. Харків, 16 лист. 2020 р. / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудро-
го; за ред. проф. А. П. Гетьмана і проф. Б. М. Головкіна. – Харків :
Юрайт, 2020. – 792 с.
ISBN 978-966-2740-95-0

ISBN 978-966-2740-95-0

УДК 343.9-058.55
© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2020
© «Юрайт», оформлення, 2020

Дорогі друзі!

Вітаю Вас з початком роботи **XX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених «ЗЛОЧИНЦІ І ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНІВ»**, що сьогодні проходить в он-лайн форматі.

Тривалий час органи правопорядку та суди не приділяють належної уваги вивченню особи злочинця під час розслідування кримінальних правопорушень і недостатньо враховують соціальні та психологічні якості і властивості винних при призначенні покарання або вирішенні питання про звільнення від відбування покарання з випробуванням. Між тим, умови формування особистості злочинця, психофізіологічні особливості та індивідуально-психологічні якості злочинців мають вагомe значення для пізнання мотивації злочинної поведінки, характеру і спрямованості злочинних посягань.

Сучасні досягнення молекулярної біології та генетики, нейропсихології, соціальної психології змінюють традиційні уявлення про особу злочинця та її особистість у кримінології. За результатами дослідження науковців з Університетського коледжу Лондона, площа поверхні кори головного мозку у насильницьких злочинців менша й тонша, ніж у звичайних людей. Це ускладнює їхню соціальну адаптацію і сприяє проявам агресії та свавілля.

Крім того, активно дискутується питання про психологію поведінки особи у складі злочинної групи, особливості прийняття та виконання колективних рішень про вчинення злочину, а також значення розладів психіки у вольовій регуляції людської поведінки.

Намітилися певні зрушення у державній політиці поводження із жертвами злочинів після затвердження Національної стратегії у сфері прав людини від 25.08.2015 № 501/2015 та Концепції державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. від 07.10.2015 р. У зазначених нормативно-правових актах держава вперше передбачила організаційно-правовий механізм захисту жертв домашнього і гендерно зумовленого насильства, жертв торгівлі людьми, рабства і катування. Разом з тим, досі залишається не ратифікована Європейська конвенція про відшкоду-